

Nov. 1830

123:22:66 (br.)

(2)

Vördsam Anmälan

till

Hufvudstadens upplyste, välgörande och
aktningsvärde Innevånare.

Ett nytt fält öppnar sig för välgörenheten — ett fält, som, besådt af människokärlekens och medborgerlighetens förenade händer, skall under Forsynens milda hägn bära en rik och välsignad gröda.

Det är till Eder, Jädelsinnade människovänner, och för hvarje godt, hvarje allmännyttigt mål nitälskande medborgare inom Hufvudstaden, som vi göre en hemställan, värdig eder ömmaste uppmärksamhet, och som ej torde behöfva mer än enkelt framläggas, för att, utan vidare förord, tala till eder öfvertygelse.

Stockholm har omkring 80 barmhertighetsinrättningar, från hvilka flere hundra tusen R:dr årligen utgå, oberäknadt hvad det enskilda välgörandet dagligen och i tysthet uppoffrar, till de behöfvandes understöd. Nya inrättningar stiftas, donationer göras, medel sammanskjutas, fonderna ökas, kretsen för välgerningarna utvidgas; och under allt detta tillvexer eländet år från år. Med bedröfvelse måste vi erkänna, att vi ej kunne se någon gräns härför, så framt inga kraftiga

Ohf6

åtgärder verka en brytning i det vanliga förhållandet. Men bedröfligare ännu är föreställningen af det, som vanligen är nödens både upphof och påföljd: ett alltmer kringgripande sedeförderf, hvilket hos den klass af menniskor, hvarom här är frågan, torde, om icke hjälp mellankommer, snarligen stiga till den höjd, att Gudsfruktan, flit, redlighet, nykterhet och huslig sammanlefnad skola höra till de allt sällsyntare undantagen, men deremot fylleri, skörlefnad, lättja, bedräglighet, förakt eller liknöjdhet för Gudstjenst, för samfundspligter, för hjertats och naturens heligaste band, komma att, äfven i Sveriges Hufvudstad, dana en pöbel, som der af ålder varit okänd. Utsigterna äro i sanning förfärande, när vi blicke in i framtiden, helst när vi tänke på den afkomma, som från dylika föräldrar leder sitt ursprung. Hvad skall det blifva af dessa barn, som aldeles lemnas åt sig sjelfva, under det att den försupne fadren, i fall han är känd, och den liderliga modren hålla till, hvar på sin krog, och endast sammanträffa i hemmet, för att gräla, svärja och rifvas? Hvad skall det blifva af dessa arma barn, som, uppvexande bland sådana efterdömen, i öfrigt ej lära sig annat än bettla, ljuga, snatta, föra oljud på gatorna, och, ju mer de tilltaga i ålder, desto mer äfven i lastbarhet, fräckhet och förhärdelse? Ja, hvad skall det blifva af sjelfva Hufvudstaden, när en gång detta både physiska och moraliska elände blir, jemte sjelfva generationen, fullvext, och derefter i stigande progression utbreddt och fortplantadt? Då skola troligen inga harm-

hertighets-inrättningar förslå, och alla strafflagar blifva maktlösa. Vi öfverlemne betraktelserna häröfver åt hvars och ens egna eftersinning, och gå emedlertid att, till det ondas motvågande och möjliga afskärande vid sjelfva roten, framställa ett förslag, som vi moget och länge öfvervägt, som vi funnit vara det enda till målet ledande, och som vi nu, med det redliga uppsåtets tillförsigt, anförtro åt den allmänna, ädla och kraftfulla viljan hos Hufvudstadens upplyste och bemedlade innevånare.

Förslaget är detta enkla: att af sådana barn, som hafva ovärdiga eller inga föräldrar, samla de mest vanlottade inom en tjenlig lokal, vid de år, då deras själsanlag vanligen få sin rigtning för lifstiden, således ungefärligen från 7 till 14 à 15 års ålder. Der skola de tarfligen födas och klädas, undervisas i religionen och de för en hvar nödigaste kunskaper och färdigheter, finna tillfälle att utveckla sina naturanlag för särskilda handverk och yrken, och i synnerhet väntas till arbetsamhet, ordning, snygghet och lydnad. Derifrån skola de sedan uttagas till näringarna, till familjerna, under föräldra-ansvar, och andra intagas i de afgåendes ställe, för att, när de likaledes genomgått luttringsprofvat, användas både till samhällets tjenst och eget gagn. För hvar och en, som känner odlingens makt öfver menniskonaturen, kunna verkningarne här af ej blifva tvifvelaktiga. En bättre generation skall efterträda en förderfvad, som inom få år utöder sig sjelf.

Äfven skola ej mer så många arbetande händer behöfva ryckas hit undan åkerbruket och landtmannayrkena, och en mängd unga personer icke, såsom nu, hitströmma från alla orter, merendels till både egen och andras ofärd. Husbönder och Handverkare skola på stället kunna utvälja sina tjenare och lärlingar. Nöden skall ock aftaga, jemte osedligheten. Många af våra välgörenhetssamfund skola blifva alltmer obehöfliga. Utom de medel, som kunna erfordras för de så kallade *pauvres honteux*, skola alla de öfriga kunna koncentreras på några få, men vigtiga punkter, nemligen der de späda, de sjuka och de orkeslösa måste vårdas af det allmänna, då enskild vård saknas. Men äfven dessa nödfallsinrättningar skola, i den mon allmänna sedlighets- och helsotillståndet förbättras, alltmindre blifva anlidade och derföre uppfylla sitt ändamål vida bättre än nu, då ingenting sparas och ingenting förslår, då sjelfva de lättade tillgångarna föda behofven, och dessa leda till anspråk, som, omöjliga att tillfredsställa, oftast söka sin fyllnad på olofliga vägar.

Efter denna framställning af förslaget och dess förmodade verkningar, få vi med glädje tillkännagifva att den erforderliga lokalen redan är funnen. Det aktningsvärda Sällskap, som förenat sig om upprättandet af ett Normal-institut för Vexelundervisningsmethodens inhämtande, och, för detta ändamål, med ospard möda och kostnad apterat f. d. Maria Kronobränneri, har nyligen, efter gjord hemställan, funnit

det af oss åsyftade ändamålet vänligen kunna förenas med dess eget, och derföre lika benäget som enhälligt behagat till det gjorda förslagets utförande upplåta denna förträffliga lägenhet, der icke allenast finnes en den ypperligaste lärosal, som beqvämligen rymmer öfver 200 elever på samma gång, och i 2:ne omgångar ett dubbelt antal, utan äfven allt öfrigt till en sådan fullständig inrättning hörande, såsom: arbetssalar, logementer, gymnastikrum, badrum, utrymme för matförråd, kokanstalter, vaktbetjening m. m. Äfven äro af nämnda Sällskap redan tillsatte och på stället boende en kunnig och bepröfvad lärare för läseskolan samt en skicklig och välkänd lärarinna i qvinnoslöjder; och boningsrum äro för ännu flere lärare, enär lärjungarnes antal kunde påkalla behofvet deraf.

Det enda, men hufvudsakliga återstår nu: att finna medel till elevernas underhåll. Utan tvifvel måste arbetsföra föräldrar, genom Policens åtgärd, tillhållas att af sin daglön, sin vecko- eller månadspenning, afstå hvad de sjelfve kunna umbära, till barnens nytta. De behöfva en sådan erinran om sin heligaste pligt, och böra uti intet fall känna sig befriade från omsorgen för sin afföda. Men någon hvar lärar finna huru få de äro, af hvilka ett sådant bidrag kan utvingas och huru i de flesta fall föga eller intet skall blifva att här påräkna. Derföre måste vi räkna på säkrare tillgångar, om saken skall så utföras i stort, som den bör och förtjenar. Blott

under denna förutsättning kan idéen blifva frugtbar, och lika kraftigt som välgörande inverka på allmänna lifvet. Men vi skulle ej vara så bekante, som vi äre, med den bland Hufvudstadens bättre innevånare rådande ädla anda, om vi ett ögonblick misströdade att i detta viktiga ämne mötas af både uppmärksamhet och välvilja. Derpå fotar sig ock vårt hopp, då vi nu till en början öppne en provisionel subscription för ändamålet. Vi begäre ej att kapitalerne skola genast afsättas, utan vi se helst att tills vidare endast räntorne utgå. Hinna ej dessa till ett belopp, som med någorlunda sannolikhet betryggar förslaget framgång, så förfaller saken, och då kommer naturligtvis ingenting att utbetalas. Skulle de resp. deltagarne framdeles finna antingen sina omständigheter försämrade, eller sig sjelfva missnöjda med inrättningen, så behöfva de blott förklara att deras förbindelse upphör, såsom varande helt och hållet villkorlig. Det må ock vara ingen betaget, att på en gång aflemna sitt större eller mindre bidrag. Här kan ingen annan regel gälla, än den hvars och ens förmåga, goda vilja och fria öfvertygelse föreskrifver. Men, i hopp att derifrån skola de kraftigaste bevekelsegrunder hämtas, vände vi oss nu med denna angelägenhet till eder alla, som kunnen och viljen, med edert af Gud förlänta goda, åstadkomma ett varaktigt gagn för menskligheten! Låten ej detta tillfälle gå eder ur händerna. Afstån till så värdigt bruk någon del af det J förvärfvat, medan J sjelfve kunnen förordna derom; när alltsammans ändå, äfven utan

edert förordnande, efter några flyktiga år, fördelas och förskingras, och J hafven kanske ingen tack därför, hvarken i himmelen eller på jorden. Här skolen J med egna ögon se huru edra medel användas och redan i eder lifstid hinna att glädjas åt frugterna deraf, om ock dessa i sin fulla mognad endast kunna tillfalla den efterverld, som skall välsigna edra minnen.

En hedendom, mörkare än den gamla, af grof sinlighet, fräck sedelöshet, dum likgiltighet för allt heligt, och djurisk känslöbrist för allt menskligt, rycker an med stora steg, på vårt lyckliga, hittills bevarade område, och hotar med ett barbari, värre än den vilda kraftens, emedan det är den till intet sjunkande förslappningens. Då framträder ibland oss med högt allvar det tusenåriga Ljusets Minnesfest, och säger hvad våra fäder lemnat oss, och frågar, hvad vi lemne åt våra barn? Må vi taga svaret ur våra hjertan, och fira den stora, för oss aldrig återkommande Högtiden med en stiftelse, ämnad att i sjelfva källsprånget mota den strida förderfvets flod och att, inom den älskade fädernestaden, dana ett slägte, mera tillgängligt, än det närvarande, för Christendomens renande, milda och frugtrika anda!

Stockholm, November 1850.

OLOF AF WANNQVIST. JOH. OLOF WALLIN.

... förordning, efter någon följande är, förklarar sig
... och i halven länke ingen tack veder, iakttag
... eller på jorden. Här skolen i med egen ögon se
... och redan i veder tilldel blann af
... om och dessa i sin till
... som skall tillgås till

Subscriptionen öppnas i veckan efter Jubelfesten, och listorne blifva att tillgå hos de personer och på de ställen, som skola dessförinnan tillkännagifvas i dagbladen.

STOCKHOLM,
hos J. Hörberg, 1830.

OLOF AT WÄNNGRIST.